

Werkstuk Biologie Wolven

Werkstuk door een scholier
3992 woorden
10 mei 2005

 6,6
755 keer beoordeeld

Vak

Biologie

Inhoudsopgave

Inleiding

Oorsprong van de wolf

Soorten wolven

Het verschil tussen de wolf en de hond

De voortplanting

Het hol

De jonge wolven

Het opgroeien van de wolf

De gedragingen van de wolf

De roedel

Het territorium

De lichaambouw van de wolf

De vacht

Het voedsel van de wolf

De jacht

De wolf, de mens en sprookjes

Spreekwoorden over wolven

Slotwoord

Literatuurlijst

Wolven Inleiding

Ik heb een werkstuk gemaakt over wolven, want ik erg geïnteresseerd in allerlei bijzondere dieren. Wolven zijn nogal geheimzinnig, omdat iedereen ze een beetje eng vind. Maar grappig is dat ze juist heel intelligent zijn en heel goed met elkaar kunnen communiceren. Ook helpen ze elkaar altijd in de groep. Zelf heb ik wolven gezien in een groot natuurpark in Zweden, daar liepen ze los in het bos.

Ik heb gekeken wat de oorsprong van de wolf is en hoe ze opgroeien en wat ze eten. Ook heb ik een stukje geschreven over hoe een wolf in elkaar zit. Dat is belangrijk om te kunnen begrijpen dat ze zo goed kunnen jagen. Tot slot heb ik een stukje geschreven over hoe de mens omgaat met de wolf.

Oorsprong van de wolf

In het dierenrijk worden de dieren geordend op een bepaalde manier, zodat elke diersoort apart genoemd kan worden en gelijktijd tot een groep van bijvoorbeeld orde, families of geslacht kan horen. Bij die ordening horen allemaal namen in het Latijn. De wolf wordt op de volgende manier benoemd:

Dierenrijk: Animalia

Rijk (stam): Chordata

Onderrijk: Vertebrata

Klasse: Mammalia

Orde: Carnivora

Familie: Canidae

Geslacht: Canis

Soort: Canis Lupus

In deze ordening kan je bijvoorbeeld zien dat de wolf bij het rijk van de zoogdieren (Mammalia) hoort en bij de vleeseters (Carnivora) en bij de hondachtigen (Canis).

Wolven zijn familie van de hond, maar zij zijn de wilde tak van de hondenfamilie (Canidae). De hondachtigen komen op bijna alle werelddelen voor. Ze komen allee niet voor in Australië en Antarctica. Men denkt dat de wolf ongeveer één miljoen jaar geleden in Amerika ontstaan is. Hij zou via Alaska naar Siberië zijn gekomen en zo verder zijn getrokken naar Azië en Europa. De hondenfamilie bestaat uit wel achtendertig soorten zoals de hond, de jakhals, de coyote, en de vos. In 1758 benoemde Linneus, een Zweedse natuurwetenschapper, de wolf in het Latijn als de *Canis lupus*. Wolven leven in allerlei verschillende gebieden, een biotoop in bossen, woestijnen en in de bergen. De Europese wolven zijn meestal bosbewoners of leven in meer open terrein, als ze zich maar makkelijk kunnen verstoppen.

In het volgende plaatje kun je zien waar de wolf in Europa voorkomt.

Soorten wolven

Bij de wolven kennen ze twee hoofdsoorten. De ene is de grijze wolf en de andere de roodharige wolf. De rode wolf (*Canis rufus*), komt voor in het zuidoosten van de Verenigde Staten. Doordat hij zwaar bejaagd werd, is hij nu in het wild bijna uitgestorven. De laatste rode wolven zijn eigenlijk geen echte rode wolven meer, want hun ouders paarden de in hetzelfde gebied levende coyotes, omdat er zo weinig wolven waren. In gevangenschap leven nog echte rode wolven. Met speciale fokprogramma's proberen mensen de echte rode wolf later weer in het wild uit te zetten.

De wolf is naar alle waarschijnlijkheid de voorouder van de hond. De hond wordt dan ook de *Canis lupus familiaris* genoemd. Dat betekent dat de hond bij families kan wonen en dus ook tam is. In ieder geval kunnen ze samen vruchtbare nakomelingen krijgen. En dat betekent dat de wolf en de hond bij de zelfde soort horen. Sommigen deskundigen denken dat andere hondachtigen, zoals de jakhals, de voorouders van de hond zijn. Maar in de meeste boeken die ik gelezen heb wordt de wolf als voorouder genoemd, want het verschil in DNA is heel erg klein, namelijk 0,2 %.

Er zijn veel verschillende soorten wolven. Hieronder is een hele lijst genoemd met de nederlandse naam en in het Latijn:

- *Canis lupus albus* - Witte wolf
- *Canis lupus alces* - Kenai schiereiland wolf
- *Canis lupus arabis* - Arabische wolf
- *Canis lupus arctos* - Poolwolf
- *Canis lupus baileyi* - Mexicaanse wolf
- *Canis lupus beothucus* - Newfoundland wolf
- *Canis lupus bernardi* - Bernard's wolf
- *Canis lupus campestris* - Steppewolf
- *Canis lupus chanco* - Mongoolse wolf
- *Canis lupus columbianus* - British Columbiawolf
- *Canis lupus crassodon* - Vancouver Islandwolf
- *Canis lupus cubanensis* - Kaspische wolf
- *Canis lupus deitanus* - Spaanse wolf
- *Canis lupus dingo* - Dingo
- *Canis lupus desertorum* - Aziatische woestijnwolf
- *Canis lupus familiaris* - Hond
- *Canis lupus fuscus* - Cascade Mountains wolf
- *Canis lupus griseoalbus* - Grijs-witte wolf
- *Canis lupus hattai* - Ezewolf
- *Canis lupus hudsonicus* - Hudson Bay wolf
- *Canis lupus hodophilax* - Japanse wolf
- *Canis lupus irremotus* - Noordelijke Rocky Mountains wolf
- *Canis lupus labradorius* - Labradorwolf
- *Canis lupus ligoni* - Alexander Archipelago wolf

- Canis lupus lupus - Europese wolf
- Canis lupus lycaon - Amerikaanse wolf (ook Timber wolf)
- Canis lupus mackenzii - Mackenzie toendrawolf
- Canis lupus manningi - Baffin Island toendrawolf
- Canis lupus minor - Rietwolf
- Canis lupus mogollonensis - Mogollon Mountain wolf
- Canis lupus monstrabilis - Texas wolf
- Canis lupus nubilus - Prairiewolf
- Canis lupus occidentalis - Mackenzie Valley wolf
- Canis lupus orion - Greenland wolf
- Canis lupus pallipes - Indische wolf
- Canis lupus pambasileus - Alaskawolf
- Canis lupus signatus - Iberische wolf
- Canis lupus tundrarum - Toendrawolf
- Canis lupus youngi - zuidelijke Rocky Mountains wolf

Het verschil tussen de wolf en de hond

Een hond en een wolf lijken veel op elkaar, maar zijn toch verschillend. De wolf heeft schuin geplaatste ogen, heeft een beetje hol profiel en een meer afgeronde snuit, door de sterke kauwspieren.

Een wolf slobbert, net als een hond als hij drinkt.

De voortplanting

Wolven paren meestal in de winter als de dagen weer langer gaan worden. De jongen worden dan twee maanden later in de lente geboren.

De mannetjes kunnen paren als de 3 jaar zijn en de vrouwtjes vanaf hun tweede jaar. Wolfenpaartjes blijven bij elkaar. De vrouwtjeswolf die loops is, gaat met het mannetje spelen en daagt hem uit. Heel belangrijk is dat het aantal jongen dat geboren mag worden afhankelijk van de hoeveelheid eten die er is. De belangrijkste wolven in de groep paren het eerst en die houden de andere wijfjes tegen om kleintjes te krijgen zodat het aantal dieren aangepast blijft aan de hoeveelheid beschikbare prooi. Wanneer er een overvloed aan voedsel is, kunnen sommige vrouwtjes zich ook voortplanten. Op deze manier beïnvloeden de wolven de grootte van de groep. Aan het einde van bronstijd, ongeveer zes weken na de paring, gaat het zwangere vrouwtje op zoek naar een grot, een holle boomstam of een ondergronds hol. Hier zullen de jongen geboren worden. De andere wijfjes helpen om het hol voor te bereiden en huilen bij het hol alsof ze de moeder willen aanmoedigen.

Het hol

Als de wolf een ondergronds hol maakt voor haar jongen dan begint ze die weken voor de geboorte al te graven. Meestal kiest ze een plek waar ze meteen een stevig dak heeft. Dit kan een boomwortel zijn, een stronk of gewoon een grote steen. Eerst graaft ze een toegangstunnel van een meter. Deze is wel drie meter lang en wordt steeds smaller. Totdat de gang bij het eigenlijke nest uitkomt, waar de jongen dan geboren worden. Een wolvin moet trouwens veel drinken wanneer haar jongen moedermelk drinken.

Daarom is een wolvennest meestal niet zo ver van een rivier verwijderd. Zodat ze makkelijk water kan krijgen. Hieronder is een plaatje waarop duidelijk is te zien hoe zo'n wolvenhol in elkaar zit.

De jonge wolven

De welpen worden in het voorjaar geboren na een draagtijd van ongeveer 63 dagen. De wolvin krijgt dan vier tot zeven jongen. Deze jonge wolfjes zijn dan nog heel klein, blind en kaal zijn. Ze zijn hulpeloos en helemaal afhankelijk van de moeder. In het begin gaat al meer dan de helft (60 %) dood. Maar een paar worden ouder dan één jaar, omdat ze te zwak zijn of doordat zij prooi zijn voor bijvoorbeeld beren en arenden. Bij de geboorte wegen de welpen ongeveer 450 gram. Na twee weken gaan de ogen van de wolfjes open. Ze kunnen dan al een beetje lopen en klimmen in het nest over elkaar heen. Wanneer ze drie weken oud zijn, verlaten ze al voor de eerste maal het nest. Andere wolven drommen snel om hen heen zodat ze kennis kunnen maken: ze zijn dan heel vriendelijk, soms zelfs te, waardoor beide ouders een extra oogje in het zeil moeten houden. Naarmate de welpen groeien, komen verschillende wolven hen helpen met voedsel brengen. Anderen zorgen dan weer dat ze zindelijk blijven en weer andere wolven spelen met ze. Zo helpt de hele roedel met het verzorgen van de kleintjes. Ze leren ook de gebaren en de geluiden van hun groep doordat de wolven met de jongen samen spelen. Zo leren ze hun eigen plaats in de wolvengroep. Na ongeveer vijf weken gaan de welpen ook vlees te eten. De wolven kauwen het vlees is voor en braken het op voor de welpen. Nadat ze ongeveer acht weken bij hun moeder gedronken hebben worden ze naar een grotere plaats gebracht het spenen (6 tot 8 weken) worden zij door hun moeder van het nest naar een grotere plaats gebracht. Na vijf maanden mogen ze met de oudere wolven mee.

Het opgroeien van de wolf

Een wolf brengt het jong met de tanden in zijn nekvel om het in veiligheid te brengen als er gevaar dreigt. Dit kan zijn moeder, zijn vader maar ook een andere wolf uit de groep doen. De wolven zijn meestal heel geduldig met de jongen. Maar als de welpen ouder worden en niet luisteren naar de ouderen en vervelend zijn dan worden ze met een beet op de juiste plek gestraft. Na tien maanden zijn de welpen bijna volgroeid. Ze kunnen helemaal zelf eten, maar blijven nog bij de groep om te leren jagen. Jonge wolven leren jagen door met elkaar te spelen en op elkaar te springen. Als ze twee of drie jaar zijn worden ze meestal weggestuurd. Ze zwerven alleen of met broers of zussen rond tot ze een partner vinden voor een nieuwe groep.

De wolven krijgen verschillende namen die bij hun leeftijd hoort. In andere talen hebben ze daar meer namen voor dan in het Nederlands. Bijvoorbeeld in het Frans zijn de worden vanaf de geboorte tot het einde zo genoemd:

Louveau, welpen: 0 tot 6 maanden

Louvard, iets oudere welp: 6 tot 12 maanden

Jeune loup, jonge wolf: 1-2 jaar

Loup, wolf 2-4 jaar

Grand loup: grote wolf 4-5 jaar

Vieux loup, oude wolf: 5-8 jaar

Grand vieux loup, grote oude wolf: daarboven

De gedragingen van de wolf

De wolf is een van de intelligentste zoogdieren. Hij gebruikt heel veel soorten signalen om met andere wolven te communiceren. Men zegt dat de wolf een kletskaus is, omdat hij huilt, gromt, keft, kermt of blaft. En dat begint al met de geluiden die een jonge wolf maakt, ongeveer vanaf 32 dagen na zijn geboorte. Een wolf huilt om de roedel bijelkaar te brengen, om de anderen van zijn aanwezigheid op de hoogte te brengen, maar ook zomaar, voor zijn plezier. Wolven huilen niet allemaal hetzelfde, iedere wolf heeft een eigen stemgeluid. (frequentie tussen 300 en 700 Hz). Het krachtige gehuil is te horen op meer dan 10 Km afstand.

Als een mannetjeswolf zijn oren plat legt en zijn tong uitsteekt betekent dit dat hij toe geeft. Als de wolf met ontblote hoektanden gromt en snauwt dan daagt die de leider van de groep uit. Hij moet dat oppassen, want hij kan een beet van de hogere wolven krijgen.

En zo zijn er nog veel meer signalen die ze gebruiken.

Gedrag van een wolf lager in rang tegenover een dominante wolf:

De roedel

Wolven zijn zeer sociale dieren, die in troepen van 8 tot 20 dieren leven. Een groep wolven bij elkaar wordt ook wel een roedel genoemd. In zo'n roedel is heel duidelijk wie de leider is en wat de positie van de andere wolven is. Dus één dier is de baas en de anderen moeten hem gehoorzamen! De roedel wordt door een wolf en wolvin geleid, die twee worden de alfa's genoemd. De anderen zijn verdeeld in minder belangrijke groepen. Er bestaat soms een wolf die als zondebok (de omega wolf) dient (het pispaaftje dus). Maar die kan ook de vrede stichter zijn, bij spelen of in geval van ruzies binnen de roedel. Het kan voorkomen dat een wolf alleen leeft, uitgestoten door de roedel, ziek of weggestuurd door het alfapaar. Dus een wolf kan beter omegawolf zijn dan een eenzame wolf. Want dat geeft meer veiligheid, en hij weet zeker dat hij voedsel en bescherming krijgt.

Het territorium

Elke roedel woont op een territorium dat groot genoeg is om voldoende voedsel voor de hele groep op te leveren. (Er is ongeveer 80 km² per wolf nodig, dat is meer dan drie keer zo groot als Culemborg). Dit gebied wordt afgebakend door geursignalen die het alfapaar hier en daar achterlaat. Dit doen zij met behulp van een speciale klier die onder de staart zit. Soms accepteert een roedel dat er onbekende wolven op zijn gronden voorbij komen. Maar meestal vermijden deze elke confrontatie door buiten het grondgebied te blijven. De grootste problemen ontstaan als er te weinig voedsel is.

De lichaamsbouw van de wolf

Zoals alle zoogdieren zijn wolven gewervelde dieren, met een ruggengraat dus. Wolven hebben een lange schedel met grote tanden en lange, sterke pootbotten. Hun sleutelbenen, bij de schouders zijn klein, waardoor ze slank en gestroomlijnd zijn en snel kunnen rennen en makkelijk jagen. De schouders en de heupen kunnen vrij draaien, daardoor zijn ze heel lenig. Hij heeft een staart van 48 cm. Zo kan je de

wolven makkelijk herkennen en de staart is belangrijk bij het communiceren.

De spieren in de nek, schouders en het achterlijf van wolven zijn zeer goed ontwikkeld. Ze geven de wolf kracht, snelheid en uithoudingsvermogen op lange afstanden. Maar dat is niet genoeg om prooien te vangen. Wolven zijn ook slim en behendig. Ze hebben een heel sterk gebit dat meestal uit 42 tanden en kiezen bestaat. De vier dolkachtige hoektanden worden wel 5 cm lang. Dat kun je zien in het volgende plaatje van de kaken van de wolf.

Wolven hebben een grote maag die na de jacht veel eten kan opnemen en het vlees snel kan verteren. Ze kunnen wel een week zonder eten.

Zoals alle zoogdieren is de wolf warmbloedig. Dit betekent dat de lichaamstemperatuur constant blijft, hoe warm of koud het buiten ook is. Zo kan hij altijd in actie komen als het nodig is. Wolven hebben niet zoals bij mensen zweetklieren. Als het warm is, kunnen zij niet afkoelen door erg te gaan zweten. Hij hijgt dan met zijn tong uit zijn bek. Zo verdampt vocht uit zijn neus, bek en tong, waardoor de wolf kan afkoelen.

Wolven kunnen urenlang blijven rennen met een snelheid van wel 38 km per uur. Als ze erg hard lopen voor het vangen van een prooi dan kunnen ze wel bijna 70 km per uur halen. Zo kunnen ze wel 200 km op een dag afleggen op zoek naar voedsel. Wolven hebben vier tenen aan hun achterpoten en vijf tenen aan hun voorpoten. De vijfde teen zit iets hoger op de voorpoot en is klein en nutteloos. Wolven hebben stevige kussens onder hun tenen die de klap bij het lopen en rennen opvangen als ze de grond raken. Met zijn sterke pootspieren kan een wolf grote afstanden springen. Hij kan wel 4,5 m springen. Ze zijn zo lenig en handig dat ze ook opzij en naar achter kunnen springen. Tijdens de landing spreiden de tenen zich om het gewicht op te vangen. Wolven kunnen ook goed zwemmen maar niet in bomen klimmen. Wolven zijn ook zuinig op hun energie. Wolven springen altijd in de voetsporen van hun voorganger. Dat scheelt veel energie bijvoorbeeld als ze door de sneeuw rennen.

In het volgende plaatje kun je zien hoe de pootafdrukken, de sporen, van de wolf er uit zien. Je ziet de vijfde teen aan de voorpoot dus niet.

De vacht

Wolven komen in verschillende kleuren voor. Hierdoor behoort de wolf tot de zoogdieren met de meeste varianten: witte, crèmekleurige, donkerbruine, gelige, roodachtige, grijze en zwarte individuen.

Vooraf in het noordelijk leefgebied van de wolven komen er erg veel verschillende kleuren voor. Hier komen binnen de populatie zowel witte als zwarte wolven voor. In gematigde streken overheerst vooral het grijze type. De vacht van een wolf bestaat uit verschillende gekleurde haren; witte, grijze, bruine en zwarte haren.

De haren op de buik, poten, oren en snuit zijn doorgaans lichter van kleur.

Oudere dieren zijn vaak grijzer van kleur dan jonge dieren. Albinisme komt maar weinig voor bij dit soort.

De vacht van een wolf bestaat uit drie typen haren; dekharen, bovenharen en onderharen.

In de winter kan de vacht van een wolf een dikte van 6,6 centimeter bereiken, en biedt dan een grote bescherming tegen een te groot warmteverlies, ook bij heel lage temperaturen.

De haren van een wolf groeien in bosjes. Het bosje ontstaat uit één haarschacht en bestaat uit vele onderharen en maar één dekhaar. Drie bosjes haren vormen een groep en de groepen staan in onregelmatige rijen. Op de rug lopen de rijen vanaf de kop in de richting van de staart en vanaf het midden van de rug richting de flanken.

Op de buik lopen de rijen geheel onregelmatig. De rangschikking van de haren op de rug en flanken is zodanig dat de wolven beschermd worden tegen regen en sneeuw. Drie lagen lange haren liggen dakpansgewijs over elkaar. De eerste laag ligt over de nek, de tweede laag ligt over de schouders en de derde laag reikt tot de staartbasis.

Door deze rangschikking stroomt het water gelijk van de wolven af. Deze haren vormen ook de manen welke opgezet worden bij agressie. De wolven verharend maar een keer per jaar, al doen ze er wel een gehele zomer over om in het begin van de herfst weer een geheel nieuwe vacht te hebben. Sommige beweren dat wolven 2 keer per jaar ruien maar dat kan ook per gebied verschillen hoe vaak wolven verharend.

Wolven die in gematigde gebieden leven, ruien hun vacht in etappes. In twee maanden verliezen ze hun vacht welke in augustus weer volgroeid is.

Het voedsel van de wolf

De wolf staat bovenaan in de voedselpiramide want de wolf eet de vos, de vos eet het konijn, die eet het gras enzovoort. Het is een groot roofdier, net zo als de beer of de lynx. De wolf is altijd alert, hij is voortdurend op zijn hoede voor gevaren of de gelegenheid om te eten. Hij besteedt bijna 10 uur per dag aan de jacht, zoekend naar voedsel voor de hele roedel.

Wolven zijn vleeseters en jagen in groepen. Op het menu staan: muizen, konijnen, bevers maar ook herten, reeën, rendieren en elanden en zelfs wilde paarden. Wat ze niet opkrijgen, begraven ze voor later onder aarde of sneeuw. Ze kunnen per dag meer dan 10 kg vlees verslinden, maar soms eten ze ook dagenlang niets. Hij voedt zich, in geval van schaarste, met wilde bessen, insecten, vis, enz.

De wolf doodt niet voor het plezier, maar alleen maar om te overleven. Hij valt prooien van verschillende omvang aan, maar de regels zijn altijd hetzelfde: het ontdekken van verzwakte of zieke dieren die voor hem een makkelijke prooi zijn. Zonder het te weten, dient hij hierbij het belang van de soorten waarop hij jaagt door de zwaksten uit te schakelen. De Eskimo's noemen hem daarom "de dokter van de kariboes" (bijnaam van de rendieren van Canada).

De jacht

Jagen is heel belangrijk voor de wolf. Wolven hebben goed ontwikkelde zintuigen: hun scherpe gehoor, uitstekende reukvermogen en allesziende ogen. Ze kunnen bijna helemaal om zich heen kijken. Wel in een hoek van 270 graden. De mens kan maar 100 graden om zich heen kijken.

Wolven zijn roofdieren die vooral in de winter in groepen jagen, zodat zij groot wild als herten, rendieren en elanden kunnen vangen. In de zomer jagen zij meestal alleen op kleinere dieren zoals knaagdieren en vogels. Ook eten ze wel plantaardig voedsel zoals bessen.

Tijdens de jacht wordt een troep wolven worden aangevoerd door de leider, de meest dominante wolf. Hij maakt zijn rang duidelijk door zijn staart hoger te houden dan de andere. En zo beginnen ze met de jacht, op zoek naar een prooi. Een zware jacht kan zich over 35km uitstrekken.

Wolven hebben een enorm goede reukzin, en kunnen hun prooi al van op 3 km afstand ruiken, als ze tegen de wind in lopen. Wanneer ze hun prooi ruiken, dan stoppen alle wolven, draaien hun kop in de richting van de geur, kijken voor zich uit en spitsen hun oren. Dan volgt een bijzonder wolven-ritueel, het lijkt wel op een stel rugbyspelers. Ze dringen zich op elkaar, neus tegen neus, met een opgewonden, kwispelende staart. Ze wachten een paar seconden en gaan dan hun prooi vangen. Ze doen dat heel rustig en komen pas in actie als de prooi probeert te vluchten.

Het alfa paar, dat de baas is in de roedel, nadert stilletjes de prooi. Het uitgekozen wild (het jongste dier, of meer verzwakte dieren, of dieren op leeftijd) wordt weggedreven van de kudde en achtervolgd door de leden van de roedel die het dier vervolgens zullen afmaken met hun machtige tanden.

De leider verdeelt de prooi zodat alle leden van de roedel kunnen eten.

De wolf, de mens en sprookjes

Wolven vallen geen mensen aan. Het gevaar voor de mens is altijd erg overdreven en ontstaan uit fantasie en sprookjes. Wolven zijn juist heel erg bang voor de mens, omdat de mens altijd op ze gejaagd heeft.

Wolven die wel mensen aanvallen zijn hondsdol of geen echte wolven, maar kruisingen tussen een wolf en een huishond en daardoor minder. De wolf komt veel voor in allerlei sprookjes, zoals roodkapje en de zeven geitjes. Ook in de Donald Duck komt de wolf voor als een slechterik bij de verhaaltjes van de Midas en de drie biggetjes.

In oude legendes heeft de wolf soms een betere naam. Bijvoorbeeld als de opvoeders van Mowgli en van de broers Remus en Romulus. De laatste was de stichter van Rome.

De wolf is altijd het voorbeeld geweest voor jagersvolken. De wolvin was een symbool van de vrouwelijkheid voor de Romeinen. Voor de christenen waren de wolven een incarnatie van de duivel. In de 20e eeuw zijn de mensen anders gaan denken over de wolf. Men beseftte dat het prachtige dieren zijn die in ongerepte natuur voorkomen en dat ze beschermt zouden moeten worden.

Spreekwoorden over wolven

Er bestaan ook veel spreekwoorden waar wolven in voorkomen. Hier heb ik een paar voorbeelden geschreven die ik tegen kwam.

Als je over de wolf spreekt trap je op zijn staart.

Wanneer men aan de wolf vraagt waarom hij een kudde volgt, antwoordt hij dat het stof zijn zieke ogen verzorgt (Arabisch spreekwoord).

Wanneer een wolf het gebed aan de ganzen onderwijst, vreet hij ze op als beloning. (Duits spreekwoord).

De wolf heeft genade getoond met de merrie, hij heeft de staart en de manen achtergelaten (Russisch spreekwoord).

Een wolf verliest wel zijn haren, maar niet zijn streken.

Een wolf in schaapskleren.

Meehuilen met de wolven in het bos.

De wolf in de schaapskooi sluiten.

Honger hebben als een wolf.

Zo zie je maar weer dat de wolf leeft in ons taalgebruik.

Slotwoord

Het was erg interessant om van alles op te zoeken over wolven. Ik heb daarbij gebruik gemaakt van informatieboeken, encyclopedie en internet. Deze informatie en plaatjes heb ik samengevoegd in dit werkstuk. Ik heb het in mijn eigen woorden opgeschreven.

Ik heb altijd gedacht dat wolven erg gevaarlijk zijn. Maar dat blijkt dus niet zo te zijn. Ik weet nu veel meer over wolven, over soorten, waar ze leven, wat ze eten en hoe groot ze zijn.

Literatuurlijst

Ik heb gebruik gemaakt van de volgende literatuur en websites.

Wolven, uit de serie 'Dieren in het wild'

Microsoft® Encarta® Encyclopedie Winkler Prins. © 1993-2001 Microsoft Corporation/Het Spectrum. Alle rechten voorbehouden.

wolf.startkabel.nl